

Силабус курсу

Теоретичні та прикладні проблеми сучасної лінгвістики

Освітній ступінь: магістр

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.043 Германські мови та літератури.
(переклад включно), перша – німецька

Освітньо-професійна програма: Німецька мова і література

Кількість кредитів: 3

Рік підготовки, семестр: 1 рік, 2 семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: понеділок, 12.45-14.05, вівторок 17.30-18.50 (через тиждень) ZOOM

Консультації: вівторок 09.35-10.55, ZOOM

Мова викладання: німецька

Керівник курсу

канд. філол. наук, доц. Яцюк Іван Ярославович

Контактна інформація E-mail: yatsyuk.iv@tnpu.edu.ua Тел.: 0352-43-58-31 (деканат)

Анотація дисципліни

Матеріал вибіркової дисципліни «Теоретичні та прикладні проблеми сучасної лінгвістики» покликаний сформувати у студентів цілісну картину актуальних проблем мовознавства на сучасному етапі його розвитку, сприяти формуванню у них необхідного дослідницького потенціалу для здійснення власного наукового пошуку. Відповідно до цього метою викладання предмету, з одного боку, є висвітлення актуальних мовознавчих проблем, шляхів і підходів до їх вирішення, а також розгляд перспективних лінгвістичних досліджень теоретичного і прикладного характеру, над якими зараз працюють учені-лінгвісти. З іншого боку, вивчення матеріалу дисципліни передбачає формування у студентів розуміння необхідності, безперервності і послідовності наукового пошуку у мовознавстві як одній із найважливіших гуманітарних наук та їх мотивацію до проведення самостійних лінгвістичних досліджень.

Навчальні змісти дисципліни поєднані єдиною концепцією на основі положень і норм щодо підготовки фахівців зазначених спеціальності та спеціалізації і повністю відповідають профілю чинної освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основні напрямки мовознавчих розвідок і розробка актуальних теоретичних проблем		
1.	Теоретичне мовознавство на сучасному етапі	Знання основних концепцій та проблематики сучасного мовознавства, стану їх розробки, уміння висвітлити їх основні засади та положення, критично

		оцінити їх значення і роль для розвитку лінгвістики
2.	Проблема співвідношення мови і мислення	Знати основні підходи до питання співвідношення між мовою і мисленням, їх дискусійні аспекти, вміти на основі синтезу набутих за цією темою знань обґрунтувати власну точку зору на взаємозв'язок мови і мислення, уміти застосовувати набуті знання для опрацювання нових концепцій і моделей
3.	Дихотомія мови і мовлення: Аспекти проблеми	Розуміння природи дихотомії між мовою і мовленням, їх нерозривного зв'язку та взаємообумовленості, знання історичних аспектів дослідження їх співвідношення, питання первинності / вторинності цих явищ, уміння аргументовано пояснити стан дослідження проблеми сучасними мовознавцями.
4.	Семантична система мови	Знання проблематики співвідношення між свідомістю, знанням і мовним значенням, уміння висвітлювати дискусійні питання теорії мовного значення, обґрунтовувати власну позицію щодо цього, знання типів мовних значень та здатність їх компетентної характеристики, спроможність використання набутих знань у ,
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Суспільна сутність мови, проблеми прикладної лінгвістики і методології сучасного мовознавства		
5.	Галузі прикладної лінгвістики та її проблематика	Знання відмінностей трактування завдань і функцій прикладної лінгвістики у вітчизняному та західному мовознавстві. Розуміння універсальності прикладних лінгвістичних досліджень як застосування наукових знань про будову і функціонування мови в нелінгвістичних наукових дисциплінах і в різноманітних сферах практичної діяльності людини, а також теоретичне осмислення такої діяльності. Вміння обґрунтовано охарактеризувати основні аспекти таких досліджень та їх результати.
6.	Основні аспекти комп'ютерної лінгвістики	Знання і спроможність охарактеризувати предмет, завдання, основні напрямки дослідження та методологічні засади комп'ютерної лінгвістики. Розуміння актуальності досліджень у галузі прикладної лінгвістики у контексті розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій, електронної обробки інформації, розробки комп'ютерних моделей мови та штучного інтелекту. Мотивація студентів генерувати реалістичні концепції та ідеї на основі засвоєних за темою знань.
7.	Методи лінгвістичних досліджень на сучасному етапі розвитку мовознавства.	Знання основних методів дослідження, які використовуються в сучасному мовознавстві, усвідомлення природи їх класифікації, розуміння особливостей їх застосування у конкретних розділах лінгвістики, розвиток вміння укласти оптимальну комбінацію дослідницьких методів для її використання при опрацюванні власних наукових тем і розвідок.

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
----------------------------	---------------------------------

ЗК 1	Здатність до узагальнень, абстрактного мислення, поєднання аналізу та синтезу для розуміння процесів та явищ у галузях лінгвістики, літературознавства та перекладу, уміння чітко встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
ЗК 2	Здатність формулювати нові гіпотези та вирішувати наукові задачі в галузях лінгвістики, літературознавства та перекладу, підбирати відповідні методи для їх розв'язання; володіння основними поняттями й методами лінгвістичного та літературознавчого дослідження та вміння застосовувати їх на практиці.
ЗК 3	Здатність працювати в команді, вести наукові дискусії, переконувати та впливати на інших учасників колективу; уміння знаходити компромісні рішення й брати на себе відповідальність за їх втілення.
ЗК 4	Здатність до письмової та усної комунікації рідною мовою та іноземними мовами, здатність до постійного удосконалення навичок роботи з сучасними інформаційними технологіями.
ЗК 5	Здатність адаптуватись, проявляти комунікабельність, креативність, толерантність, критичне мислення, прагнути до самовдосконалення, бути самокритичним й наполегливим у досягненні мети.
ЗК 7	Здатність до адаптації та осмислення дій у новій ситуації, до діагностування власних станів та почуттів для забезпечення ефективної та безпечної професійної діяльності, генерувати нові ідеї, проявляти ініціативу, оцінювати результати своєї праці.
ЗК 8	Здатність до осмислення предметної галузі (гуманітарні науки, лінгвістика, література, переклад) та специфіки професійної діяльності.
ЗК 9	Здатність до застосовування здобутих компетентностей в усьому діапазоні професій відповідно зі спеціальністю та повсякденному житті, розвитку та прогнозування людського буття, суспільства, духовної культури.
ЗК 12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ФК 1	Здатність вільно орієнтуватися у різних лінгвістичних напрямках і школах, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
ФК 2	Володіння методами наукового аналізу і структурування мовного й літературного матеріалу
ФК 3	Здатність формувати в учнів і ЗВО уміння користуватися метамовою лінгвістики, літературознавства та перекладу, виконувати передбачені навчальними програмами види мовних та літературознавчих аналізів.
ФК 4	Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) у галузі філології, професійно застосовувати та постійно поглиблювати знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства, перекладознавства, прикладної лінгвістики, літературної критики

	тощо.
ФК 5	Здатність брати участь у різних формах професійної комунікації (семінари, конференції, засідання методичного об'єднання, круглі столи, дискусії), застосовувати знання з психології, педагогіки, мовознавства, літературознавства, методики навчання іноземних мов тощо.
ФК 6	Здатність розуміти предмет, структуру і роль лінгвістики у формуванні сучасної наукової картини світу; мати чітке уявлення про походження мови, принципи і механізми її функціонування і розвитку, системний, антропоцентричний і комунікативний підходи в мовознавстві; усвідомлення ролі мови в житті соціуму; уміння розвивати в учнів та ЗВО необхідні лінгвістичні компетентності.
ФК 9	Здатність використовувати можливості мережевих програмних систем та Інтернет-ресурсів для вирішення теоретичних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.
ФК 10	Здатність критично осмислювати сучасну термінологію, наукові поняття, закони, концепції, вчення і теорії, методи дослідження гуманітарних наук, літератури, перекладу, розкривати загальні тенденції, закономірності розвитку гуманітарних наук для формування світоглядних установок, мовної картини світу.
ФК 11	Здатність моделювати та оцінювати синергетичні процеси самоорганізації та саморегуляції на основі мовних та позамовних взаємовідношень.
ФК 12	Здатність підбирати та творчо застосовувати сучасні методи дослідження гуманітарних наук для обґрунтування цілісності та єдності мовного та позамовного світу, інтерпретувати та використовувати результати досліджень.
ФК 13	Здатність використовувати професійні знання і практичні навички в галузі лінгвістики, літературознавства, перекладу та методики навчання іноземних мов і культур, зарубіжної літератури
ФК 14	Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових й усних) рідною та іноземними мовами для здійснення професійної діяльності.
ФК 15	Здатність вирішувати комплексні проблеми у галузі професійної діяльності, що вимагають глибокого критичного осмислення цілісності знань про природу мови шляхом використання концептуальних та методологічних знань.
ФК 16	Здатність застосовувати набуті знання з предметної галузі, сучасних методик і освітніх технологій для формування ключових і предметних компетентностей здобувачів освіти.
ФК 17	Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної професійної діяльності, оцінки науково-педагогічного досвіду, рефлексії та самоорганізації професійної діяльності
ПРН 1	Знання та тлумачення сучасної термінології, наукових понять, законів, концепцій, учень і теорій, методів дослідження мови, літератури та перекладу. Розуміння та тлумачення загальних тенденцій, закономірностей розвитку гуманітарних наук, їх ролі у формуванні наукової картини світу.
ПРН 2	Знання та розуміння стратегії сталого розвитку та сутності взаємозв'язків між мовою та людиною як соціальною істотою.
ПРН 3	Знання методології наукового пізнання як концептуальної основи професійної діяльності викладача гуманітарних наук, розуміння

	динаміки розвитку сучасних наукових теорій, що оновлюють методологію дослідження мови, літератури, перекладу.
ПРН 4	Уміння відібрати і проаналізувати попередні джерела, в яких осмислюється проблема; проектувати та здійснювати емпіричні дослідження; проявляти творчі здібності під час досліджень; використовувати набуті знання з лінгвістики та літературознавства для вибору оптимальних шляхів аналізу різноманітного мовного матеріалу, художніх чи фольклорних творів, критичних праць; підготувати доповідь, наукову статтю.
ПРН 5	Уміння застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній філологічній галузі.
ПРН 6	Уміння планувати, організовувати, здійснювати і презентувати наукове теоретичне і прикладне дослідження у конкретній філологічній галузі та обґрунтовувати його результати.
ПРН 7	Уміння оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення, аргументуючи власну позицію. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.
ПРН 8	Уміння здійснювати моніторинг навчальних досягнень суб'єктів навчання; розробляти різні типи навчальних завдань, відповідних результатам моніторингу; стежити за своєю мовою і поведінкою, мовою і поведінкою учнів і студентів; уважно слухати відповіді, адекватно реагувати на них; використовувати мову лінгвістики та літературознавства для офіційно-ділової та наукової комунікації.
ПРН 9	Уміння використовувати педагогічні технології у навчально-виховному процесі; розробляти навчальні заняття відповідно до обраної технології навчання, доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань і власну точку зору на них як фахівцям, так і широкому загалу.
ПРН 12	Уміння працювати з текстовою, графічною та числовою інформацією за допомогою комп'ютера; використовувати можливості мережових програмних систем для вирішення теоретичних і практичних завдань у галузі професійної діяльності; вміння користуватися електронними словниками і спеціальними програмами для пошуку необхідних матеріалів.
ПРН 13	Уміння абстрактно та критично мислити, приймати конструктивні рішення на основі прийнятих загальнолюдських цінностей буття і розвитку, логічних аргументів та перевірених фактів, гармонійного поєднання знань у галузі лінгвістики, літературознавства та перекладу.
ПРН 14	Уміння працювати в полікультурному середовищі для забезпечення успішної взаємодії у сфері науки та освіти, володіння технологіями усного і писемного спілкування державною та іноземною мовами у професійній діяльності, інформаційними технологіями і критичним ставленням до соціальної інформації.
ПРН 15	Уміння інтегрувати методи емпіричного та теоретичного рівнів дослідження в мові, літературі та перекладі, застосовувати припущення, гіпотези, теорії та концепції на рівні, необхідному для вирішення науково-дослідних завдань та проблем

ПРН 17	Уміння застосовувати здобуті компетентності у галузях лінгвістики, літературознавства і перекладу в усьому діапазоні професій згідно зі спеціальністю та у повсякденному житті для розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури.
ПРН 18	Уміння актуалізувати власний потенціал, проектувати та реалізувати індивідуальні освітні траєкторії особистісного зростання.
ПРН 19	Уміння адаптуватись та усвідомлено діяти в новій ситуації, діагностувати власні стани та почуття для забезпечення ефективної та безпечної професійної діяльності, збереження власного здоров'я та здоров'я інших, генерувати нові ідеї, оцінювати результати своєї праці.
ПРН 20	Соціальна активність, толерантне ставлення до різних думок і поглядів в умовах полікультурного середовища, дотримання морально-етичних аспектів професійної діяльності, академічної доброчесності.

Літературні джерела

1. Актуальні проблеми іноземної філології: лінгвістика та літературознавство : міжвузівський збірник наукових статей. Вип. 6. ч. 2. Бердянськ : БДПУ, 2011. 294 с.
2. Бацевич, Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доповн. Київ : Академія, 2009. 376 с.
3. Бацевич, Ф.С. Філософсько-методологічні засади сучасної лінгвістики: спроба обґрунтування. Мовознавство. 2006. № 6. С. 33-40.
4. Бобкова, Т. В. Історичні та концептуальні передумови корпусної лінгвістики // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Сер. Філологічні науки. 2014. Кн. 2. С. 13–17.
5. Волошин, В. Г. Комп'ютерна лінгвістика : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга, 2004. 382 с.
6. Карпенко, Ю. О. Вступ до мовознавства: підручник для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., стер. Київ : Академія, 2009. 336 с.
7. Корпусна лінгвістика: монографія / В.А Широков, О.В. Бугаков, Т.О. Грязнухіна [et al.]. Відп. ред. В.А. Широков. НАНУ, Український мовно-інформаційний фонд. Київ : Довіра, 2005. 472 с.
8. Кочерган, М.П. Загальне мовознавство. Підручник. К.: Видавн. центр «Академія», 2003. 464 с.
9. Левицкий В.В. Семасиология. Вінниця : Нова книга, 2006. 512 с.
10. Проблеми загального, германського та слов'янського мовознавства : збірник наукових праць : до 70-річчя професора В. В. Левицького / наук. ред. Г. Альтманн та ін. Чернівці : Книги–XXI, 2008. 528 с.
11. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология. К.: Знання, 2004. 328 с.
12. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики К.: Вид-во українського Фітосоціологічного центру, 1999. 148 с.
13. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць. Вип. 24 / ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Відп. ред. І. В. Сабадош.. Ужгород : Ужгородський нац. ун-т, 2019. 100 с.
14. Bartschat, B. Methoden der Sprachwissenschaft : Von Hermann Paul bis Noam Chomsky. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 1996. 188 S.
15. Einführung in die synchrone Sprachwissenschaft- Hrsg. von Peter Ernst. Wien: Edition Praesens, 1997.
16. Löbner, S. Semantik. Eine Einführung. Berlin, New-York: Walter de Gruyter, 2003. 387 S.
17. Schwarz, M.; Chur, J. Semantik. Ein Arbeitsbuch. 2., überarbeitete Auflage. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1996. 223 S.

18. Schwarz, Monika. Einführung in die Kognitive Linguistik. 2., überarb. und aktualisierte Aufl. Tübingen, Basel: Francke-Verlag, 1996. 238 S.
19. Zebrowska, E u.a.. Linguistik. Eine Einführung für Germanistikstudenten. Olsztynie: UWM, 2009. 196 S.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, відрядження тощо).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4) усне опитування, тести, завдання	40
Модуль 2 (теми 5-7) усне опитування, тести, завдання	30
ІНДЗ (реферат з презентацією, теми 1-7)	10
Екзамен (теми 1-7) – тести, завдання	20